

تأثیر اثربخشی کنترل‌های داخلی بر افشای ریسک در متن گزارش‌های مالی

غلامرضا کردستانی^۱

سید محسن محمدی نسب^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳

چکیده

در این مقاله به بررسی اثربخشی کنترل‌های داخلی بر افشای ریسک در متن گزارش‌های مالی پرداخته شده است. برای پاسخ به سؤال پژوهش مبنی بر اینکه اثربخشی کنترل‌های داخلی چگونه بر افشای متنی ریسک تأثیر می‌گذارد، داده‌های ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهد شرکت‌هایی با سیستم کنترل داخلی ضعیف نسبت به شرکت‌هایی با کنترل داخلی کارآمد، سطوح پایین‌تری از افشای ریسک متنی را گزارش می‌کنند. همچنین نتایج نشان می‌دهد تکرار ادواری ضعف کنترل‌های داخلی و انتشار عمومی آن منجر به افشای سطح بالاتری از ریسک توسط مدیران می‌شود. بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که توجه حساب‌رسان به ضعف کنترل‌های داخلی و تقویت ساختار کنترل‌های داخلی شرکت می‌تواند افشای ریسک بیشتر را بهبود بخشد. در مجموع نتایج پژوهش خلاء پژوهشی موجود در حوزه اهمیت افشای ضعف‌های کنترل داخلی و سودمندی توجه حساب‌رسان مستقل به کارآمدی کنترل‌های داخلی و مدیریت افشای متنی ریسک را پر می‌کند.

واژه‌های کلیدی: اثر بخشی کنترل‌های داخلی، ضعف کنترل‌های داخلی، افشای متنی ریسک.

۱- گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران. نویسنده مسئول. kordestani@soc.ikiu.ac.ir

۲- گروه حسابداری مدیریت، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

Mohsen_mohammadinab@yahoo.com

۱- مقدمه

گزارش‌های مالی سالانه شرکت‌ها به عنوان یک منبع اطلاعاتی مهم برای ذینفعان شرکت می‌باشد که در پی کسب اطلاعات مفید در رابطه با شرکت‌ها هستند (بائو و داتا^۱، ۲۰۱۴). طی سال‌های گذشته، ورشکستگی شرکت‌های بزرگ و بحران مالی جهانی باعث ایجاد بی‌ثباتی و نگرانی گسترده در بازارهای مالی شده است. در میان نگرانی‌های برجسته انتقادات نسبت به افشای نادرست یا ناکافی اطلاعات شرکت‌ها بوده است. این نواقص افشاگری بر توانایی سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری در مورد شرکت‌ها و ریسک‌های مربوط به آن‌ها تأثیر دارد (اولیویرا و همکاران^۲، ۲۰۱۳).

اطلاعات مربوط به ریسک یکی از اطلاعات مهم مورد استفاده در تصمیمات سرمایه‌گذاری و ارزیابی مباشرت بوده که از سوی ذینفعان مختلف استفاده می‌شود. از آنجا که سهامداران و سایر ذینفعان اطلاعات کمی در مورد ریسک‌های شرکت یا نحوه مدیریت ریسک‌ها توسط مدیران شرکت دریافت می‌کنند، این سؤال مطرح می‌شود که آیا شرکت‌ها باید اطلاعات بیشتری در زمینه ریسک را در گزارش‌های سالانه خود افشا کنند یا خیر (دابلر^۳، ۲۰۰۸).

سازمان بورس و اوراق بهادار در سال ۱۹۳۱ و در راستای دستورالعمل پذیرش بورس اوراق بهادار تهران، اقدام به انتشار دستورالعمل کنترل‌های داخلی برای ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران کرده است. طبق این دستورالعمل، مدیریت مسئول ارزیابی اثربخشی کنترل‌های داخلی است و باید در مورد نتایج ارزیابی کنترل‌های داخلی گزارش تهیه کند. حسابرس مستقل شرکت نیز موظف است در خصوص استقرار و بکارگیری سیستم کنترل‌های داخلی مناسب و اثربخش توسط شرکت با توجه به چهارچوب کنترل‌های داخلی اظهار نظر کند (بورس اوراق بهادار، ۱۳۹۱). ساختار کنترل داخلی یک سازمان شامل سیاست‌ها و رویه‌هایی برای تأمین اطمینان نسبی از دستیابی به اهداف سازمانی به وجود می‌آید. اطمینان نسبی بدان معنی است که هیچ ساختار کنترل داخلی ایده‌آل نیست و مخارج کنترل داخلی یک واحد تجاری نباید بیش از منافع مورد انتظار آن باشد. طراحی و استقرار مناسب سیستم‌های کنترل داخلی در واحدهای اقتصادی یکی از مهمترین عوامل تحقق اثربخشی و کارایی عملیات، ارتقای پاسخگویی و شفافیت مالی، رعایت قوانین و مقررات و کمک به پیشگیری از تقلب و سوءاستفاده‌های مالی به شمار می‌رود (حاجیها و همکاران، ۱۳۹۶).

تحقیقات زیادی موضوع الزام حسابرسان مستقل مبنی بر گزارش نقاط ضعف کنترل‌های داخلی شرکت را بررسی کرده‌اند (دانلسون و همکاران، ۲۰۱۷، بنیش و همکاران، ۲۰۰۹، چن و همکاران، ۲۰۱۶). گزارش حسابرس در مورد کنترل‌های داخلی بر کیفیت اقلام تعهدی تأثیر می‌گذارد، در شرکت‌هایی که نظر حسابرس

¹ Bao and datta

² Oliveira et al

³ Dobler et al

در مورد کنترل‌های داخلی حاوی ضعف با اهمیت باشد، کیفیت ارقام تعهدی کاهش می‌یابد (اشباق سایف و همکاران، ۲۰۰۸)، همچنین می‌تواند بر ادراک سرمایه‌گذاران تأثیر بگذارد (کلینتن و همکاران، ۲۰۱۴). با این حال، این سؤال که آیا اثربخشی کنترل داخلی باعث می‌شود که شرکت‌ها به‌طور مؤثرتر ریسک خود را افشا کنند، هنوز مورد توجه زیادی قرار نگرفته است. بر اساس استاندارد حسابرسی شماره ۲ ارائه شده توسط هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام^۱، ضعف‌های با اهمیت کنترل داخلی به‌عنوان مهمترین ضعف کنترل داخلی محسوب می‌شوند. وجود ضعف کنترل‌های داخلی نشان می‌دهد که یک مشکل اطلاعاتی در سیستم تشخیص و گزارش شرکت وجود دارد و نشانگر این است که شرکت دارای کنترل‌های داخلی ناکارآمد (با کیفیت پایین) است. بنابراین اطلاعات آن قابلیت اتکای کمتری دارد (اشباق سایف و همکاران، ۲۰۰۸). ایجاد یک سیستم کنترل داخلی مؤثر به عنوان یک سازوکار کارآمد در کیفیت گزارشگری مالی است. ضعف کنترل‌های داخلی می‌تواند منجر به افشای نادرست صورت‌های مالی شود و مدیران را ترغیب به مدیریت سود طبق اهداف خود کند (ژو دونگ جی و همکاران^۲، ۲۰۱۷). ضعف کنترل‌های داخلی موجب کاهش قابلیت اتکای گزارشگری مالی می‌شود و به تصمیمات اشتباه سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی منجر می‌شود، افشای ریسک و ضعف‌های موجود در سیستم کنترل داخلی اطلاعات با ارزشی را به سرمایه‌گذاران منتقل می‌کند و از تصمیمات نابخردانه سرمایه‌گذاران جلوگیری می‌کند.

ادبیات پیشین مرتبط با افشای ریسک عمدتاً بر دو جنبه متمرکز بوده‌اند که شامل بررسی عوامل مؤثر بر افشای ریسک، کاربرد و تأثیر افشای ریسک بر عملکرد شرکت بوده است؛ با این حال، همچنان شکاف قابل توجهی در مورد انگیزه‌های افشای متنی ریسک وجود دارد (الساید و الشانیدی^۳، ۲۰۲۱). زیرا علیرغم سخت‌گیری مقررات مربوط به افشای ریسک، به دلیل ذهنی بودن ارزیابی ریسک و عدم قطعیت شرکت‌ها، عمدتاً افشای ریسک به‌صورت داوطلبانه انجام می‌شود (هوپ و همکاران^۴، ۲۰۱۶)؛ ممکن است شرکت‌ها ضعف کنترل‌های داخلی را به‌طور داوطلبانه افشا کنند، زیرا بر این باور هستند که منافع افشای ریسک از هزینه‌های آن بیشتر است (خراز و فرچیچی^۵، ۲۰۱۷).

مطابق این پژوهش‌ها کنترل‌های داخلی مؤثرتر می‌تواند محرک افشای متنی ریسک باشد (اشباق سایف و همکاران، ۲۰۰۸). انتظار می‌رود که با وجود ضعف‌های کنترل داخلی، با احتمال بیشتری، سیستم کنترل داخلی شرکت در تشخیص و افشای به‌موقع عوامل ریسک شرکت ناکارآمد باشد. یک سیستم کنترل داخلی مؤثر، با احتمال بیشتری موجب افشای عوامل ریسک می‌شود (دنلسون و همکاران^۶، ۲۰۱۷). از جمله سؤالاتی

¹ Public company accounting oversight board

² Ashbaugh-Skaife et al

³ Xu-dong Ji et al

⁴ Elsayed and Elshandidy

⁵ Hope et al

⁶ Kharraz and Ferchichi

⁷ Donelson et al

که در این زمینه مطرح می‌شود، این است که آیا مدیران شرکت به گزارش حسابرسان مستقل در مورد ضعف کنترل‌های داخلی شرکت، واکنش نشان می‌دهند یا خیر. در صورت واکنش مدیران، انتظار می‌رود که افشای اخبار بد درباره ریسک به میزان قابل توجهی افزایش یابد، زیرا تأخیر در انتشار چنین اخباری برای مدیران پس از دریافت نظر غیر مقبول حسابرس مستقل در مورد کنترل‌های داخلی شرکت، دشوار و پرهزینه می‌شود (بائو و همکاران^۱، ۲۰۱۹).

اندازه‌گیری افشا یک موضوع مهم در ادبیات افشای ریسک است. بدیهی است که افشای اطلاعات توسط شرکت‌ها ابزاری برای پویایی و کارآمدی بازار سرمایه است، لذا شرکت‌ها به منظور حفظ حقوق ذینفعان بر اساس الزامات اجباری و یا اختیاری از طریق صورت‌های مالی و سایر گزارش‌ها به تهیه و ارائه اطلاعات اقدام می‌کنند امروزه افشا دقیق‌تر اطلاعات و به خصوص اطلاعات مرتبط با ریسک‌هایی که شرکت‌ها با آن رو به رو هستند مورد توجه قرار گرفته است. روش‌های متعددی در رابطه با اندازه‌گیری افشای ریسک وجود دارد. شرکت‌ها از طریق صورت‌های مالی، یادداشت‌های توضیحی، گزارش مجمع عمومی، رسانه‌ها و سایت‌های اینترنتی، اطلاعات را افشا می‌کنند، یکی از روش‌های پرکاربرد، افشا در یادداشت‌های توضیحی می‌باشد که به آن افشای متنی ریسک می‌گویند (الشانیدی و همکاران، ۲۰۲۱ و لنسلی و شرایوز، ۲۰۰۶). برخی از پژوهش‌ها افشای ریسک را با تعداد عبارت‌های ریسک افشا شده در گزارش‌های مالی اندازه‌گیری می‌کنند، به عنوان مثال (لنسلی و شرایوز، ۲۰۰۶، دابلرو همکاران، ۲۰۱۱، الشانیدی و همکاران، ۲۰۱۳، مختار و ملت، ۲۰۱۳). برخی از پژوهش‌ها از نرخ افشای ریسک برای اندازه‌گیری استفاده می‌کنند، به بیان دیگر تعداد کلمات و جملات حاوی ریسک نسبت به کل متن گزارش مالی را بررسی می‌کنند (کمپیل و همکاران، ۲۰۱۴، الشانیدی و شرایوز، ۲۰۱۶، کراوت و ماسلو، ۲۰۱۳). روش دیگر استفاده از تحلیل محتوا است که به کمک آن می‌توان ریسک‌های افشا شده را به ریسک‌های مالی، عملیاتی، راهبردی و قانونی طبقه‌بندی کرد (امران و همکاران، ۲۰۰۹، لنسلی و شرایوز، ۲۰۰۶، دابلر و همکاران، ۲۰۱۱). در رابطه با پژوهش‌های مرتبط با افشای ریسک در ایران شکاف آشکاری وجود دارد، اکثر پژوهش‌های انجام شده در حوزه افشای ریسک، ریسک را به لحاظ کمی بررسی می‌کنند و به نوع ریسک توجه کمتری دارند، در این پژوهش سه سطح ریسک خوب، ریسک بد و ریسک کل بررسی شده است.

در ادامه مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها، روش‌شناسی پژوهش، یافته‌های پژوهش و در انتها نتایج یافته‌ها بحث می‌شود.

¹ Bao et al

۲- مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

استراتژی گزارش ریسک یک شرکت شامل موارد و اطلاعاتی است که در رابطه با مواجهه با خسارت‌های احتمالی که می‌تواند برسودآوری شرکت تأثیر بگذارد، به ذینفعان داده می‌شود و مدیران می‌توانند از اختیار خود برای تصمیم‌گیری در موارد جلوگیری یا گسترش سطح افشای اطلاعات ریسک برای انتقال به اشخاص استفاده کنند (یورگنسن و کرشنه‌اید،^۱ ۲۰۰۳). افشا یکی از اصول حسابداری است که به تبع آن شرکت‌ها باید کلیه عوامل با اهمیت را افشا کنند. افشا اطلاعات به بهبود شفافیت صورت‌های مالی و فرایند پیش‌بینی سودهای آتی توسط سهامداران منجر می‌شود (مشایخ و همکاران، ۱۳۹۹)، افشای متنی ریسک ارزیابی مدیران در مورد احتمالات آینده و طیف وسیعی از عوامل بازار را در اختیار استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی قرار می‌دهد. افشای متنی ریسک با سایر افشاگری‌های شرکت متفاوت است زیرا استفاده‌کنندگان از اطلاعات در مورد دامنه عملکرد آینده استفاده می‌کنند (کراوت و ماسلو، ۲۰۱۱).

انتظار می‌رود مدیران شرکت‌هایی که به طور مستمر کنترل‌های داخلی غیر اثربخش گزارش می‌دهند، رفتارهای افشای متنی ریسک خود را تغییر دهند و به سطح بالاتری از افشای متنی ریسک روی آورند. این موضوع دو دلیل عمده دارد: اول، این مدیران از حسابرس مستقل در مورد ریسک کنترل داخلی شرکت‌های خود مطلع می‌شوند. دوم، از آنجا که نظر غیر مقبول حسابرس مستقل در مورد کنترل‌های داخلی شرکت، علامت‌دهی عمومی نامطلوبی را به دنبال دارد، انتظار می‌رود مدیران با افشای ریسک بیشتر به منظور راهنمایی ذینفعان شرکت به این مسئله واکنش نشان دهند (السايد و الشانیدی، ۲۰۲۱). گزارش ضعف‌های کنترل داخلی بر ارزیابی سرمایه‌گذاران از ریسک شرکت تأثیر منفی می‌گذارد اما بر نقدشوندگی بازار تأثیر نمی‌گذارد (اشباق سایف و همکاران، ۲۰۰۹).

هنگامی که شرکت متعهد به افزایش سطوح افشا ریسک می‌شود، احتمال بروز عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران کاهش می‌یابد (الفکی^۲، ۲۰۱۷ و اخگر و قربانی، ۱۳۹۸) و موجب کاهش جست و جوی سرمایه‌گذاران برای کسب اطلاعات محرمانه می‌شود و مانع از انجام معاملات انتقال ثروت برای افرادی که مزیت اطلاعاتی دارند می‌شود (کردستانی و همکاران به نقل از برون و هایلیجیست، ۱۳۹۸). یکی از دلایلی که مدیران اقدام به افشای اطلاعات می‌کنند کاهش ریسک است که هزینه‌های تامین مالی شرکت را کاهش می‌دهد. افزایش در سطوح افشای ریسک می‌تواند منجر به جذب سرمایه‌گذاران و انجام معاملات سهام با قیمت منصفانه می‌شود. افشای داوطلبانه ریسک هزینه کسب اطلاعات برای تحلیلگران را کاهش می‌دهد (ونگ و همکاران^۳، ۲۰۱۹). افشای داوطلبانه مدیریت در مورد کنترل‌های داخلی منجر به بهبود عملکرد کنترل‌های داخلی می‌شود، زیرا فرآیند تهیه و افشای اطلاعات زیر نظر مدیران ارشد انجام می‌گیرد و موجب

¹ Jorgensen and Kirschenheiter

² Elfeky

³ Wang et al

توجه بیشتر آن‌ها نسبت به این ضعف می‌شود، از طرفی می‌تواند نوعی علامت‌دهی به بازار باشد مبنی بر اینکه مدیران به کنترل‌های داخلی اهمیت می‌دهند (دونگ جی و همکاران، ۲۰۱۷).

کنترل داخلی گزارشگری مالی، فرایندی است که توسط مدیرعامل و هیئت‌مدیره شرکت طراحی شده است تا از گزارشگری مالی مطابق با اصول پذیرفته شده حسابداری برای مقاصد برون‌سازمانی، اطمینان حاصل شود. قابلیت اتکا گزارشگری مالی شرکت در میان سایر عوامل اثرگذار تابعی از اثربخشی کنترل‌های داخلی یک شرکت است (اشباق اسکایف و همکاران، ۲۰۰۹). هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی داخلی به عنوان یک سازوکار برای بررسی مؤثر بودن کنترل‌های داخلی به منظور کاهش رفتار فرصت‌طلبانه مدیریت اطمینان می‌دهد (مرفوع و حسن زاده دیوا، ۱۳۹۹). در نتیجه، یک سیستم کنترل داخلی غیراثربخش و ناکارآمد (جایی که ضعف‌های کنترل داخلی وجود دارد) به احتمال زیاد بر توانایی مدیران یا کارکنان آن‌ها در روند عادی عملکرد و شناسایی و گزارش به موقع عوامل ریسک تأثیر می‌گذارد (دویل و همکاران^۱، ۲۰۰۷). هنگامی که حسابرس مستقل نظر مردود در مورد صورت‌های مالی یک شرکت ارائه می‌دهد، موجب کاهش ارزش اطلاعات ارائه شده در صورت‌های مالی می‌شود، انتظار می‌رود سرمایه‌گذاران از منابع جایگزین اطلاعاتی برای ارزیابی ریسک شرکت استفاده کنند (لئوز و ورچیا^۲، ۲۰۰۶ و دوئل و همکاران، ۲۰۰۷).

از آنجا که تفسیر افشای متنی یک فرایند شناختی شخصی است، مدیران شرکت میزان افشای ریسک خود را به صورت استراتژیک تغییر می‌دهند تا بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر مثبت بگذارد (برنان و دیویس^۳، ۲۰۰۷). بنابراین می‌توان به این صورت استدلال کرد که گزارش ضعف کنترل‌های داخلی و افشای متنی ریسک برای بازار اطلاعات با ارزشی در بر دارند. اگر این فرضیه درست باشد، انتظار می‌رود گزارش ضعف کنترل‌های داخلی تأثیر منفی بر بازار (ریسک درک شده توسط سرمایه‌گذاران) داشته باشد. علاوه بر این، انتظار می‌رود که افشای متنی ریسک تأثیر مثبتی بر نقدینگی بازار داشته باشد. این بدان معناست که افشای متنی ریسک (با اخبار خوب در مورد ریسک) روشی است که از طریق آن، مدیریت برای حذف عدم تقارن اطلاعاتی در خصوص گزارش ضعف کنترل‌های داخلی استفاده می‌کند (الساید و الشاندیدی، ۲۰۲۱).

از نظر اطلاع‌رسانی، گزارش ضعف کنترل‌های داخلی و افشای متنی ریسک منجر به افزایش قابل توجه و مثبت ریسک درک شده توسط سرمایه‌گذاران می‌شود. ضعف کنترل‌های داخلی نه تنها بر صحت و کیفیت اطلاعاتی که توسط مدیران استفاده می‌شود، اثرگذار است بلکه بر سطح افشای ریسک نیز تأثیر مستقیم می‌گذارد (لوبو و همکاران^۴، ۲۰۲۰).

¹ Doyle et al

² Leuz and Verrecchia

³ Brennan and Davies

⁴ Lobo et al

بر اساس تئوری نمایندگی مدیران افشای اطلاعات داوطلبانه ریسک به‌منظور کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در مورد سطح ریسک شرکت و در نتیجه کاهش هزینه‌های نمایندگی را به‌طور داوطلبانه انجام می‌دهند؛ زیرا همه اعضای هیئت‌مدیره برای بهبود پاسخگویی مدیریت و گزارشگری مالی کار نمی‌کنند و ممکن است مدیران انگیزه ضعیف‌تری برای افشای اطلاعات در مورد مشخصات ضعف‌های کنترل داخلی خود داشته باشند. زیرا این نگرانی وجود دارد که امانت‌داری آن‌ها مورد بررسی دقیق سرمایه‌گذاران قرار گیرد. مدیران ممکن است از گزینه‌های گزارشگری مالی خود استفاده کنند تا ضعف اساسی کنترل داخلی شرکت را بپوشانند و شرکت را با ریسک کمتری نشان دهند. با این کار انتظار می‌رود با افزایش ریسک شرکت، مدیران اطلاعات ریسک کمتری را افشا کنند. تئوری نمایندگی در خصوص گزارش ضعف کنترل‌های داخلی بر این امر تأکید دارد که مدیران با توجه به اثرات اقتصادی گزارش‌ها و کسب منافع بیشتر، اقدام به افشای گزارش ضعف کنترل داخلی می‌کنند (الشاندیدی و حسینی^۱، ۲۰۱۳ و منجد و ابراهیم^۲، ۲۰۲۰).

مطابق با تئوری علامت‌دهی مدیران انگیزه دارند تا سطح بالایی از اطلاعات ریسک را که به‌طور مؤثری مدیریت شده است، افشا کنند تا در مقابل سایر شرکت‌هایی که ریسک را به‌طور مؤثر مدیریت نمی‌کنند، متمایز باشند (الشاندیدی و شرایوز^۳، ۲۰۱۶). علاوه بر این، ارائه سطح بالای اطلاعات مرتبط با ریسک ساز و کار کلیدی است که مدیران برای تغییر انتظارات سرمایه‌گذاران و افزایش شهرت شرکت جهت افشای شفاف و معتبر استفاده می‌کنند؛ بنابراین، مدیران شرکت‌ها با کنترل‌های داخلی مؤثرتر، قادر خواهند بود ریسک متنی بیشتری را افشا کنند (فنگ و همکاران^۴، ۲۰۰۹) و همچنین تئوری علامت‌دهی اذعان می‌دارد که مدیران به جهت حفظ مشروعیت خود و اینکه به‌درستی بنگاه را اداره می‌کنند، گزارش ضعف کنترل‌های داخلی را صادر و به بازار عرضه می‌کنند. بدیهی است اعتبار این گزارش با تأیید از سوی مقام‌های قانونی و حسابرسی و سایر واسطه‌های مالی می‌تواند افزایش یابد لذا انتظار داریم که گزارش حسابرسی منجر به اعتبار بیشتر این گزارش‌ها شده و بر قابلیت اتکا و سودمندی آن‌ها بیافزاید. البته در مورد اینکه آیا حساب‌سازان باعث ارزش‌افزوده اطلاعاتی می‌شوند یا به نفع صاحب‌کاران بازار را گمراه می‌کنند بحث‌های زیادی در ادبیات مطرح شده است (دائلسون و همکاران، ۲۰۱۷).

تأثیر غیرمستقیم کنترل داخلی مؤثرتر شرکت بر گزارشگری مالی منجر به ارزیابی منفی سرمایه‌گذاران از ریسک شرکت می‌شود (اشباق سایف و همکاران، ۲۰۰۹). ارزیابی فعالان بازار از سیگنال‌های حسابداری یک شرکت در صورت وجود ضعف کنترل‌های داخلی مختل می‌شود. مطابق با تئوری نمایندگی، شرکت‌ها قادر

¹ Elshandidy and Hussainey

² Monjed and Ibrahim

³ Elshandidy and Shrivies

⁴ Feng et al

هستند عدم تقارن اطلاعاتی بین شرکت و فعالان بازار یا بین سرمایه‌گذاران مطلع و غیرآگاه را با افزایش سطح افشای اطلاعات، کاهش دهند (بیر و همکاران^۱، ۲۰۱۰).

دونگ جی و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی رابطه بین افشای داوطلبانه ضعف کنترل‌های داخلی و کیفیت سود پرداختند. نتایج بیانگر این است که بین سطح افشای داوطلبانه ضعف کنترل‌های داخلی و کیفیت سود رابطه مثبت و معناداری برقرار است. دانلسون و همکاران^۲ (۲۰۱۷) به بررسی ضعف کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی متقلبانه پرداختند. نتایج بیانگر رابطه مثبت و معنادار بین ضعف کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی متقلبانه است. همچنین آن‌ها دریافتند هنگامی که حسابرس مستقل ضعف کنترل‌های داخلی را افشا کند نوعی علامت‌دهی مبنی بر احتمال وجود گزارشگری مالی متقلبانه توسط مدیران وجود دارد. همچنین لحن افشاگری (ریسک بد و خوب) حسابرس مستقل بر شاخص‌های بازار اثرگذار است. کراوست و ماسلو (۲۰۱۳) به بررسی افشای متنی ریسک و ادراکات سرمایه‌گذاران از ریسک پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که تغییرات سالانه در افشای ریسک با تغییر در میزان حجم معاملات و بازده سهام رابطه مثبت دارد. المهدی و پارک (۲۰۱۴) به بررسی کیفیت کنترل‌های داخلی و عدم تقارن اطلاعاتی پرداختند. نتایج حاکی از آن است که برخی از ویژگی‌های خاص شرکت با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، به بهبود ارزیابی فعالان بازار از نواقص کنترل داخلی افشا شده کمک می‌کند. الشاندیدی و شرایوز (۲۰۱۶) به بررسی مشوق‌های زیست‌محیطی برای سودمندی گزارش ریسک متنی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که میزان افشای ریسک به‌طور مستقیم با عدم تقارن اطلاعاتی بازار مرتبط است: اخبار خوب مرتبط با ریسک در مقایسه با اخبار بد، عدم تقارن اطلاعات را کاهش و در نتیجه نقدشوندگی بازار را بهبود می‌بخشد. کمپبل و همکاران^۳ (۲۰۱۴) به بررسی محتوای اطلاعاتی افشای ریسک پرداختند. نتایج نشان داد وجود رابطه معنی‌داری بین میزان افشای ریسک با ریسک سیستماتیک، ریسک خاص شرکت، عدم تقارن اطلاعاتی و ارزش شرکت است. همچنین افشای عوامل ریسک به‌طور مثبت با معیارهای ریسک شرکت مبتنی بر بازار مرتبط است. ونگ و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی ضعف‌های کنترل داخلی و کیفیت اطلاعات پرداختند. نتایج بیانگر این است که کیفیت اطلاعات برای شرکت‌هایی که دارای ضعف کنترل داخلی هستند پایین است. همچنین شرکت‌هایی که ضعف کنترل‌های داخلی خود را بر طرف می‌کنند کیفیت اطلاعات بالاتری نسبت به سال‌های گذشته خود دارند. بنیش و همکاران (۲۰۰۸) به بررسی ضعف کنترل‌های داخلی و عدم قطعیت اطلاعات پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که پاسخ سرمایه‌گذاران، از نظر بازده غیرعادی و هزینه حقوق صاحبان سرمایه، به گزارش ضعف کنترل‌های داخلی وابسته به تشخیص عدم اطمینان اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌ها است. مهادی و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی اثرات محافظه‌کاری در افشای ریسک بر محتوای اطلاعاتی اطلاعات حسابداری و هم‌زمانی بازده

¹ Beyer et al

² Donelson et al

³ Campbell et al

سهام می‌پردازند. نتایج آن‌ها نشان داد سطح محافظه‌کاری در افشای ریسک، محتوای اطلاعات حسابداری را ارتقا می‌بخشد. برداردان حسن‌زاده و محرومی (۱۳۹۶) تاثیر افشای ریسک در گزارشگری مالی را در پیش‌بینی قیمت سهام مورد بررسی قرار می‌دهند و به این نتیجه رسیدند که ارتباط معناداری بین سطح افشای ریسک شرکت و محتوای اطلاعاتی تغییرات سود و نیز سطح افشای ریسک و ارزش شرکت‌ها وجود ندارد. نمازی و ابراهیمی میمند (۱۳۹۵) با تحلیل محتوای یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و گزارش فعالیت هیات‌مدیره ۲۷۵ سال-شرکت برای دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ نشان دادند شرکت‌ها به طور معناداری تمایل به ارائه اطلاعات گذشته‌نگر در مقایسه با آینده‌نگر، اطلاعات کیفی در مقایسه با کمی و افشای منابع ریسک در مقایسه با مدیریت ریسک گرایش دارند. همچنین در تحلیل عوامل اثرگذار بر سطح افشای ریسک، نتایج آن‌ها نشان داد، ارتباط مثبت و معناداری بین اندازه شرکت و اهرم مالی با سطح افشای ریسک و رابطه منفی و معناداری بین میزان ریسک بازار شرکت با سطح افشای ریسک وجود دارد. قلعه نو و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی رابطه بین افشای مسولیت‌پذیری اجتماعی و ریسک حساسی پرداختند یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان‌دهنده این است که رابطه مثبت و معناداری بین افزایش افشای مسولیت اجتماعی و ریسک حسابداری وجود دارد. فندرسکی و صفری گرایلی (۱۳۹۷) به بررسی رابطه بین اثربخشی کنترل‌های داخلی و ریسک سقوط قیمت سهام پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که اثربخشی کنترل‌های داخلی موجب کاهش ریسک سقوط قیمت سهام می‌شود. حساس یگانه و همکاران (۱۳۹۹) به تبیین و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ارزیابی اثربخشی کنترل‌های داخلی پرداختند. یافته‌های پژوهش بیانگر این است که در بین معیارهای اصلی، ویژگی‌های حساس داخلی مهمترین عامل در ارزیابی اثربخشی کنترل‌های داخلی است و معیارهای ساختار هیئت‌مدیره و ویژگی حساس مستقل در اولویت‌های بعد قرار دارند. ابراهیمی کردلر و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر نقاط ضعف کنترل‌های داخلی بر عملکرد و ارزش شرکت پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر این است که نقاط ضعف کنترل‌های داخلی بر عملکرد و ارزش بازار شرکت تأثیر منفی دارد. همچنین نقاط ضعف کنترل‌های داخلی روی رابطه بین سود و ارزش شرکت تأثیر منفی دارد. فخاری و کبیری (۱۳۹۵) به بررسی عوامل تعیین‌کننده افشای ضعف کنترل‌های داخلی پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین بازده دارایی‌ها، عمر شرکت، سود و زیان، اهرم مالی، ریسک شرکت، تعداد اعضای غیر موظف هیئت‌مدیره، تعداد اعضای متخصص در کمیته حساسی، درصد سهامداران دولتی، درصد سهامداران عمده و کیفیت حساسی با افشای ضعف کنترل داخلی شرکت رابطه معنی‌داری وجود دارد. باداورنهدی و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تأثیر لحن محافظه‌کارانه مدیریت در افشای ریسک بر ریزش قیمت سهام با رویکرد زبان شناختی مبتنی بر لحن افشای اخبار پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد که محافظه‌کاری در افشای ریسک به واسطه الزام به تأییدپذیری نامتقارن برای افشای اخبار خوب و بد ریسک، خطر ریزش قیمت سهام را کاهش می‌دهد. همچنین در شرایطی که عدم تقارن اطلاعاتی بالا باشد نقش محافظه‌کاری در افشای ریسک در محدود کردن انگیزه‌های مدیران برای انباشت اخبار منفی و جلوگیری از ریزش قیمت سهام افزایش پیدا می‌کند.

بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش فرضیه‌های زیر تدوین شده است.
فرضیه اول: شرکت‌هایی با سیستم کنترل داخلی مؤثرتر نسبت به شرکت‌های با سیستم کنترل داخلی ضعیف‌تر سطح بالاتری از افشای متنی ریسک دارند.
فرضیه دوم: گزارش ضعف کنترل‌های داخلی و افشای متنی ریسک اطلاعات با ارزشی به بازار انتقال می‌دهد.

۳- روش‌شناسی

در این پژوهش براساس مدل‌های رگرسیون چند متغیره و بر مبنای داده‌های ترکیبی فرضیه‌ها آزمون شده است. برای برآورد مدل‌ها از داده‌های ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای ۱۰ سال طی دوره ۱۳۹۹-۱۳۹۰ استفاده شده است و از طریق غربالگری با اعمال محدودیت‌های زیر انتخاب شده است. سهام آن‌ها بیش از ۶ ماه وقفه معاملاتی نداشته باشد. تاریخ پذیرش آن‌ها در بورس اوراق بهادار قبل از سال ۱۳۹۰ باشد. جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری (هلدینگ) و واسطه‌گری مالی (لیزینگ و بانک) و بیمه نباشند. در طی سال‌های مورد بررسی سال مالی خود را تغییر نداده باشند. اطلاعات مربوط به متغیرهای انتخاب شده در این پژوهش در دسترس باشد.

۳-۱- روش تحلیل افشای ریسک متنی

صورت‌های مالی سالانه شرکت‌ها از سایت کدال طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ اخذ شده است و سپس با تحلیل متن گزارش، ریسک متنی کل، ریسک متنی اخبار بد و ریسک متنی اخبار خوب اندازه‌گیری شده است. به منظور اندازه‌گیری سطح افشای ریسک متنی از فهرست کلمات ریسکی الشاندیدی و شریف (۲۰۱۶) و نیز کلمات پرکاربرد نشان‌دهنده ریسک در صورت‌های مالی ایران، استفاده شد. کلمات ریسک کل از نظر لحن در دو گروه خبرهای خوب یا بد طبقه‌بندی می‌شوند. کلمه‌ای که جنبه مثبت ریسک را نشان می‌دهد (سودها و فرصت‌های احتمالی) به‌عنوان ریسک خبر خوب طبقه‌بندی می‌شود؛ در حالی که کلمه‌ای که جنبه منفی ریسک را نشان می‌دهد (زیان‌ها، تهدیدها) به‌عنوان ریسک اخبار بد طبقه‌بندی می‌شود. همچنین از روش تحلیل محتوا مطابق با پژوهش‌های نمازی و ابراهیمی میمند (۱۳۹۵)، امران و همکاران (۲۰۰۹)، مختار و ملت (۲۰۱۳) و لنسلی و شرایوز (۲۰۰۶) استفاده شده است و هر عبارتی که مطابق با تعریف ریسک، جنبه مثبت و منفی باشد شناسایی شد. جهت تجزیه و تحلیل متنی از تحلیل محتوای متنی خودکار و نرم‌افزار مکس کیو دی ای استفاده شد. نمره افشای کل ریسک با درصد کلماتی که در فهرست کلمات ریسک وجود دارد محاسبه می‌شود (نسبت کلمات نشان‌دهنده ریسک کل به کل کلمات موجود در گزارش)، سپس ریسک خبرهای خوب یا بد نیز به روش مشابه برآورد می‌شود. نمره خبرهای خوب در مورد ریسک با درصد کلماتی

که دارای جنبه‌های مثبت طبقه‌بندی شده‌اند محاسبه می‌شود، در حالی که درصد کلماتی که دارای جنبه منفی هستند برای محاسبه نمره اخبار بد در مورد ریسک به کار می‌رود. نمونه ریسک خوب: تأسیس و ثبت شرکت هواپیمایی فراز جی، افزایش سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت، فروش میزان قابل توجه گندله به شرکت ذوب آهن (فولاد مبارکه اصفهان، یادداشت‌های توضیحی، ۱۳۹۹). شرکت بنا به استعلام از سامانه بانک مرکزی و سازمان امور مالیاتی تا پایان سال ۱۳۹۹، ۱۰۰ درصد رفع تعهد ارزی شده است (بیسگویی گرجی، یادداشت‌های توضیحی، ۱۳۹۹). نمونه ریسک بد: کیفیت نامناسب الکترودهای گرافیتی شرکت، برخی از دارایی‌های شرکت از جمله زمین و ساختمان بندرعباس فاقد سند مالکیت هستند، طرح تحقیق و تفحص مجلس از شرکت، عدم قابلیت وصول برخی از مطالبات (فولاد مبارکه اصفهان، یادداشت‌های توضیحی، ۱۳۹۹). هر گونه تغییر در مقررات دولتی خصوصاً عوارض واردات محصولات تولیدی مشابه بر فعالیت شرکت مؤثر خواهد بود (تراکتورسازی ایران، گزارش فعالیت هیئت مدیره، ۱۳۹۷).

۲-۳- مدل تجربی

به منظور آزمون فرضیه اول از مدل ۱ و برای آزمون فرضیه دوم از مدل ۲ استفاده می‌شود

$$TRD_{it} = \beta_0 + \beta_1 ICW_{it} + \beta_2 ICW - RECUR + \sum_{j=1}^{nj} \delta_j Control Variables_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

در این پژوهش به پیروی از ادبیات پیشین در مورد افشای ریسک کل (کمپبل و همکاران، ۲۰۱۴؛ الشاندیدی و شرایوز ۲۰۱۶) و کنترل داخلی (اشباق سایف و همکاران، ۲۰۰۸) از مجموعه‌ای از متغیرهای کنترلی شامل نسبت سهامداران نهادی، نسبت اهرم مالی، اظهارنظر حسابرس، کیفیت مؤسسه حسابرسی، اندازه شرکت، نسبت بازده حقوق صاحبان سهام، نسبت جاری، نسبت خالص وجوه نقد حاصل از عملیات به مجموع بدهی‌ها، نسبت رشد، ریسک سیستماتیک و نسبت پرداخت سود استفاده شده است.

$$INFO_{it} = \mu_0 + \mu_1 ICW_{it} + \mu_2 TRD_{it} + \sum_{j=1}^{nj} \theta_j Control Variables_{it} + e_{it} \quad (2)$$

به پیروی از سایر مطالعات جهت آزمون سودمندی گزارش ضعف کنترل‌های داخلی و افشای متنی ریسک برای بازار از نوسانات بازده سهام استفاده شده است؛ زیرا این متغیر در ادبیات حسابداری متغیر جانشین

مناسبی برای ریسک درک شده توسط سرمایه‌گذاران است (الشاندیدی و همکاران، ۲۰۱۸ و الشاندیدی و شرایوز، ۲۰۱۶). همچنین متغیرهای کنترلی شامل نسبت سهامداران نهادی، نسبت اهرم مالی، اظهارنظر حسابرس، کیفیت مؤسسه حسابرسی، اندازه شرکت، نسبت بازده حقوق صاحبان سهام، نسبت جاری، نسبت خالص و جوه نقد حاصل از عملیات به مجموع بدهی‌ها، نسبت رشد، ریسک سیستماتیک، نسبت میانگین حجم معاملات سهام، نسبت ارزش بازار به دفتری حقوق صاحبان سهام و نسبت پرداخت سود است.

AGG_RISK: تعداد واژه‌های مرتبط با ریسک که در گزارش فعالیت هیئت مدیره و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی افشا شده است. نمره درصدی تعداد کلمات نشان‌دهنده ریسک کل است. BAD_RISK: تعداد واژه‌های مرتبط با ریسک اخبار بد که در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی افشا شده است. نمره درصدی تعداد کلمات نشان‌دهنده ریسک بد نسبت به ریسک کل است. GOOD_RISK: تعداد واژه‌های مرتبط با ریسک اخبار خوب که در گزارش فعالیت هیئت مدیره و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی افشا شده است. نمره درصدی تعداد کلمات نشان‌دهنده ریسک خوب نسبت به ریسک کل است. ICW: یک متغیر مجازی است که اگر نظر حسابرس مستقل در مورد اثربخشی کنترل داخلی حاوی ضعف در کنترل‌های داخلی باشد مقدار یک و در غیر این صورت، مقدار صفر می‌گیرد. INSIDE_OWN: سهامداران حقیقی و حقوقی که بیش از ۵ درصد سهام شرکت را دارا هستند. LEV: نسبت مجموع بدهی‌ها به مجموع دارایی‌ها در پایان دوره. Beta: ریسک سیستماتیک که عبارت است از تقسیم کواریانس بازده سهام شرکت و بازده بازار تقسیم بر واریانس پرتفوی بازار. LN_TA: لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌ها در پایان دوره. GROWTH: رشد خالص فروش. ROE: بازده حقوق صاحبان سهام که از تقسیم سود خالص در پایان دوره بر حقوق صاحبان سهام پایان دوره به دست می‌آید. CR: نسبت مجموع دارایی‌های جاری به مجموع بدهی‌های جاری در پایان دوره. FFO: نسبت خالص و جوه نقد حاصل از عملیات به مجموع بدهی‌ها در پایان دوره. DIVIDENDS: یک متغیر مجازی که در صورت پرداخت سود توسط شرکت مقدار یک و اگر شرکت پرداخت سود نداشته باشد مقدار صفر می‌گیرد. AUDIT QUALITY: یک متغیر مجازی است که برای شرکت حسابرسی گروه الف مقدار یک و برای سایر شرکت‌های حسابرسی، مقدار صفر می‌گیرد. AUD_OPIN: چنانچه نظر حسابرس مستقل مشروط، مردود یا عدم اظهارنظر باشد مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر می‌گیرد. MB: نسبت ارزش بازار سهام شرکت به ارزش دفتری در پایان دوره. TRAD_VOL: میانگین حجم معاملات سهام شرکت به کل سهام شرکت. SD: میانگین نوسانات (انحراف معیار) بازده سهام شرکت. ICW_RECUR: در صورت وجود نظر مردود حسابرس مستقل در مورد گزارش‌های مالی شرکت در دو سال متوالی، مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر می‌گیرد.

۴- نتایج پژوهش

۴-۱- آمار توصیفی

جدول ۱ خلاصه‌ای از آمارهای توصیفی متغیرهای پژوهش را گزارش می‌کند. آمار توصیفی برای کل مجموعه داده‌ها که شامل ۱۱۴۰ مشاهدات سال-شرکت است، محاسبه شده است.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	تعداد
متغیرهای مرتبط با افشای متنی ریسک						
AGG_RISK	۱/۷۵۵	۱/۷۵۴	۰/۳۰۹	۰	۳/۴۵۳	۱۱۴۰
BAD_RISK	۱/۵۲۱	۱/۵۲۷	۰/۳۵۰	۰	۲/۵۷۹	۱۱۴۰
GOOD_RISK	۰/۴۹۸	۰/۴۹۷	۰/۱۰۰	۰	۰/۸۷۴	۱۱۴۰
شاخص تحلیل سودمندی بازار						
SD	۲/۶۳۰	۲/۵۱۹	۲/۴۴۶	۰	۱۷/۹۷۰	۱۱۴۰
متغیرهای توضیحی و کنترلی						
ICW	۰/۵۲۴	۱/۰۰۰	۰/۵۰۰	۰	۱	۱۱۴۰
INSIDE_OWN	۰/۴۸۱	۰/۵۰۱	۲/۲۶۸	۰/۰۵۹	۰/۹۳۷	۱۱۴۰
LEV	۰/۵۴۵	۰/۵۵۵	۰/۱۸۹	۰/۱۹۱	۰/۹۹۶	۱۱۴۰
Aud_Opin	۰/۴۷۱	۰/۴۰۱	۰/۴۹۹	۰	۱	۱۱۴۰
Audit quality	۰/۶۵۳	۱/۰۰۰	۰/۴۷۶	۰	۱	۱۱۴۰
SIZE	۱۴/۴۷۵	۱۴/۲۱۱	۱/۶۸۲	۱۰/۱۶۶	۲۱/۱۳۳	۱۱۴۰
ROE	۰/۲۱۰	۰/۲۸۰	۲/۲۷۱	-۳/۵۴۱	۴/۰۶۲	۱۱۴۰
CR	۱/۶۱۰	۱/۲۹۳	۱/۵۱۴	۰/۲۲۳	۱۰/۴۲۰	۱۱۴۰
FFO	۰/۲۸۶	۰/۱۸۰	۰/۴۲۶	-۱/۶۷۰	۳/۱۶۹	۱۱۴۰
GROWTH	۰/۲۱۹	۰/۱۹۸	۰/۳۷۴	-۰/۶۳۷	۲/۱۵۲	۱۱۴۰
BETA	۰/۷۴۵	۰/۷۲۷	۱/۶۴۶	-۵/۸۹۱	۲۶/۲۲۴	۱۱۴۰
MB	۱/۷۰۵	۱/۶۳۴	۰/۷۲۴	۰/۵۷۹	۶/۴۹۸	۱۱۴۰
TRAD_VOL	۰/۵۰۰	۰/۱۱۸	۰/۹۸۷	۰	۴/۵۴۰	۱۱۴۰
DIV	۰/۹۵۰	۱	۰/۲۲۰	۰	۱	۱۱۴۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۲-۴- آزمون فرضیه اول

در فرضیه اول به این سوال پاسخ داده شده است که آیا ضعف‌های کنترل داخلی بر سطح افشای متنی ریسک تأثیر دارد؟ برای آزمون فرضیه اول مدل ۱ برآورد شده است و نتایج برآورد در جدول ۲ نمایش داده شده است. در مدل‌های ریسک کل، ریسک بد و ریسک خوب مقدار آماره F بیانگر معناداری مدل است. آماره دوربین واتسون در هر سه مدل وجود خود همبستگی پی در پی در اجزای اخلال رگرسیون را رد می‌کند. ضریب تعیین در مدل ریسک کل برابر با ۰/۱۴۹ است یعنی ۱۴/۹ درصد از متغیر وابسته (افشای متنی ریسک) به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل پیش‌بینی است. ضعف کنترل‌های داخلی و بازده حقوق صاحبان سهام و نظر مردود حسابرس مستقل با افشای متنی ریسک کل رابطه مثبت و معناداری دارد. در مدل ریسک بد ضریب تعیین برابر با ۰/۱۱۸ است یعنی ۱۱/۸ درصد از متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل پیش‌بینی است. کیفیت مؤسسه حسابرسی، نسبت نقدینگی، ریسک سیستماتیک و رابطه مثبت و معناداری با افشای متنی ریسک بد دارد. ضعف کنترل‌های داخلی و نسبت عملکرد شرکت با افشای متنی ریسک بد رابطه منفی و معناداری دارد. در مدل ریسک خوب ضریب تعیین برابر با ۰/۱۷۱ ایست یعنی ۱۷/۱ درصد از متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل پیش‌بینی است. اندازه شرکت و نسبت عملکرد رابطه مثبت و معناداری با افشای متنی ریسک خوب دارد. ضعف کنترل‌های داخلی، کیفیت مؤسسه حسابرسی، نسبت نقدینگی و ریسک سیستماتیک رابطه منفی و معناداری با افشای متنی ریسک خوب دارد. در هر یک از سه مدل برآوردی (ریسک کل، ریسک مرتبط با خبر بد و ریسک مرتبط با خبر خوب) ضعف کنترل‌های داخلی با سطح افشای کل ریسک، لحن اخبار بد و اخبار ریسک خوب ارتباط منفی دارد. این یافته نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که دارای سیستم کنترل داخلی ناکارآمد هستند، به شکل معناداری سطوح پایین‌تری از اطلاعات ریسک را افشا می‌کنند. این شواهد فرضیه اول پژوهش را تأیید می‌کند؛ در نتیجه وجود ضعف در کنترل‌های داخلی یک مشکل اطلاعاتی در سیستم گزارش مالی شرکت ایجاد می‌کند؛ بنابراین، مدیران شرکت‌های دارای ضعف کنترل داخلی با احتمال کمتری سطوح بالای ریسک متنی را افشا کنند، احتمالاً به این دلیل که سیستم کنترل داخلی آن‌ها در آشکارسازی عوامل ریسک و عدم قطعیت‌های ناشناخته و ذاتی مؤثر نیست. در عین حال، ضرایب نظر مردود حسابرس مستقل و تکرار ضعف کنترل‌های داخلی، نشان می‌دهد که مدیران شرکت‌هایی که در دو سال متوالی نظر مردود حسابرسان مستقل در مورد کنترل‌های داخلی خود را دریافت کرده‌اند با ارائه سطوح بالایی از افشای کل ریسک و میزان اخبار خوب و اخبار بد در مورد ریسک، به‌طور معناداری واکنش نشان می‌دهند.

جدول (۲): اثربخشی کنترل‌های داخلی و افشای متنی ریسک

متغیر	ریسک کل			ریسک بد			ریسک خوب		
	ضریب	اماره	معناداری	ضریب	اماره	معناداری	ضریب	اماره	معناداری
ICW	-۰/۰۱۲	۴/۴۶۷	۰/۰۱۳	-۰/۰۸۹	-۷/۴۲۷	۰/۰۰۰	-۰/۰۱۱	-۳/۵۹۷	۰/۰۰۰
ICW_RECUR	۰/۰۲۷	۳/۱۶۴	۰/۰۰۴	۰/۰۶۰	۲/۱۶۴	۰/۰۲۹	۰/۰۱۶	۱/۶۳۰	۰/۰۹۳
INSIDE_OWN	۰/۰۰۵	۱/۶۶۰	۰/۰۹۷	-۰/۰۰۳	-۱/۰۹۱	۰/۲۷۵	۰/۰۰۶	۰/۰۶۶	۰/۹۴۶
LEV	-۰/۰۱۶	-۱/۹۲۲	۰/۰۵۴	-۰/۰۰۴	۰/۵۸۷	۰/۵۵۷	۰/۰۰۳	۰/۱۱۲	۰/۹۱۰
AUD_OPIN	۰/۰۴۷	-۰/۵۵۸	۰/۵۷۶	۰/۰۹۲	۰/۷۸۲	۰/۴۳۲	-۰/۰۱۳	-۰/۴۱۳	۰/۶۷۹
Audit Quality	۰/۰۱۰	-۰/۴۹۵	۰/۶۲۰	۰/۰۵۴	۲/۱۸۷	۰/۰۲۸	-۰/۰۲۳	۳/۳۵۳	۰/۰۰۰
SIZE	-۰/۰۴۳	-۱/۸۲۱	۰/۰۶۸	-۰/۰۳۵	-۱/۲۳۸	۰/۲۱۸	۰/۰۱۳	۲/۲۵۶	۰/۰۲۴
ROE	۰/۰۰۲	۲/۲۱۲	۰/۰۲۷	-۰/۰۰۵	-۰/۴۵۸	۰/۶۴۶	۰/۰۰۰	-۰/۷۲۵	۰/۴۶۸
CR	-۰/۰۰۲	-۰/۳۳۰	۰/۷۴۰	-۰/۰۱۶	۲/۴۰۳	۰/۰۱۶	-۰/۰۰۶	-۳/۴۱۳	۰/۰۰۰
FFO	۰/۰۱۷	۰/۷۸۷	۰/۴۳۱	-۰/۰۸۲	-۲/۷۷۷	۰/۰۰۵	۰/۰۲۰	۳/۷۴۳	۰/۰۰۰
GROWTH	۰/۰۲۷	۱/۲۳۲	۰/۲۱۸	۰/۰۰۷	۰/۲۶۱	۰/۷۹۳	-۰/۰۱۰	-۱/۶۲۵	۰/۱۰۴
BETA	۰/۰۰۷	۱/۶۷۳	۰/۰۹۴	۰/۰۱۲	۲/۰۰۲	۰/۰۴۵	-۰/۰۰۶	-۳/۲۲۹	۰/۰۰۱
DIV	-۰/۰۴۳	-۰/۶۴۳	۰/۵۲۰						
عرض از مبدا	۱/۸۰۷	۶/۶۸۹	۰/۰۰۰	۱/۹۴۵	۶/۷۰۲	۰/۰۰۰	۰/۴۶۵	۵/۵۳۴	۰/۰۰۰
اماره F		۳/۴۳۱			۲/۳۹۳			۳/۶۷۹	
سطح معناداری	۰/۰۰۳			۰/۰۰۲				۰/۰۰۰	
ضریب تعیین	۰/۱۴۹			۰/۱۱۸				۰/۱۷۱	
اماره دوربین و اتسون	۲/۲۷۲			۲/۲۷۲				۲/۲۷۴	

منبع: یافته‌های پژوهشگر از نرم‌افزار ایویوز ۱۰

۴-۳-آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم به این پرسش پاسخ می‌دهد که آیا گزارش ضعف کنترل‌های داخلی و افشای متنی ریسک برای بازار اطلاعات با ارزشی در بر دارند؟ برای آزمون فرضیه دوم از مدل دو استفاده شده است و نتایج آن در جدول ۳ آورده شده است.

برای آزمون فرضیه دوم پژوهش مدل دوم در سه حالت برآورد شده است. در مدل اول مقدار ریسک کل در برآورد لحاظ شده است و در مدل دوم ریسک کل همراه با ریسک بد منظور شده است و در مدل سوم ریسک کل ریسک بد و ریسک خوب لحاظ شده است.

در هر سه مدل مقدار آماره F نشان‌دهنده معنادار بودن مدل است. آماره دوربین واتسون نشان می‌دهد که وجود خود همبستگی پی در پی در اجزای اخلاقی رگرسیون رد می‌شود. در مدل ریسک متنی کل ضریب تعیین برابر با $0/837$ است یعنی $83/7$ درصد از متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل پیش‌بینی است. درصد سهامداران عمده و کیفیت مؤسسه حسابرسی رابطه منفی و معناداری با سودمندی اطلاعات دارند. ضعف کنترل‌های داخلی و ریسک کل رابطه مثبت و معناداری با سودمندی اطلاعات دارد. در مدل دوم ضریب تعیین برابر با $0/837$ است یعنی $83/7$ درصد از متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل پیش‌بینی است. درصد سهامداران عمده و کیفیت مؤسسه حسابرسی رابطه منفی و معناداری با سودمندی اطلاعات دارند. ضعف کنترل‌های داخلی و ریسک کل رابطه مثبت و معناداری با سودمندی اطلاعات دارد.

در مدل سوم ضریب تعیین برابر با $0/839$ است یعنی $83/9$ درصد از متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل پیش‌بینی است. درصد سهامداران نهادی و اندازه شرکت رابطه منفی و معناداری با سودمندی اطلاعات دارند. ضعف کنترل‌های داخلی و ریسک کل رابطه مثبت و معناداری با سودمندی اطلاعات دارد.

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود ضعف‌های کنترل داخلی منجر به افزایش معنادار میزان ریسک درک شده توسط سرمایه‌گذاران می‌شود؛ بنابراین بهبود کنترل‌های داخلی شرکت می‌تواند با کاهش ریسک درک شده توسط سرمایه‌گذاران به بازار سرمایه کمک کند.

نتایج آزمون فرضیه دوم بیانگر این می‌باشد شرکت‌هایی که ضعف‌های کنترل داخلی را گزارش می‌دهند احتمالاً دارای ریسک بالاتری از سرمایه‌گذاران نسبت به شرکت‌های بدون ضعف کنترل‌های داخلی هستند. همچنین سطح افشای متنی ریسک (ناشی از اخبار خوب در مورد ریسک) عدم تقارن اطلاعاتی بازار را کاهش می‌دهد. اگر بخواهیم این موضوع را از دیدگاه اقتصادی بیان کنیم، می‌توان بیان کرد دریافت اظهارنظر حسابرسی تعدیل شده احتمالاً منجر به افزایش ریسک درک شده توسط سرمایه‌گذاران می‌شود؛ بنابراین فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید می‌شود.

جدول (۳): افشای متنی ریسک و عملکرد بازار

متغیر	مدل ریسک متنی کل			مدل ریسک متنی بد			مدل ریسک متنی خوب		
	ضریب	اماره	معناداری	ضریب	اماره	معناداری	ضریب	اماره	معناداری
ICW	۰/۰۵۷	۲/۲۳۹	۰/۰۲۰	۰/۰۵۷	۲/۲۸۵	۰/۰۲۲	۰/۰۵۶	۲/۲۳۷	۰/۰۲۵
AGG-RISK	۰/۰۱۴	۲/۱۵۱	۰/۰۳۱	۰/۰۱۴	۲/۱۳۲	۰/۰۳۳	۰/۰۱۵	۲/۱۹۹	۰/۰۲۸
BAD-RISK				۰/۰۰۲	۰/۰۵۱	۰/۰۹۵۸	۰/۰۰۵	-۰/۰۹۷	۰/۹۳۲
GOOD-RISK							۰/۰۱۸	۰/۹۳۱	۰/۲۵۱
INSIDE_OWN	-۰/۲۵۵	-۲/۶۸۲	۰/۰۰۷	-۰/۲۵۶	-۲/۷۰۳	۰/۰۰۷	-۰/۲۵۹	-۲/۷۲۱	۰/۰۰۶
LEV	-۰/۰۸۳	-۰/۴۲۱	۰/۶۷۳	-۰/۰۸۳	-۰/۴۱۷	۰/۶۷۶	-۰/۰۸۲	-۰/۴۰۷	۰/۶۸۳
OPIN-AUD	۲/۱۵۰	۱/۲۹۸	۰/۱۹۴	۲/۱۱۳	۱/۲۶۸	۰/۲۰۴	۲/۰۲۳	۱/۲۲۲	۰/۴۱۸
AUDIT QUALOTY	-۱/۲۴۶	-۲/۵۸۶	۰/۰۰۹	-۱/۲۴۴	-۲/۵۷۸	۰/۰۱۰	-۱/۲۳۷	-۲/۲۳۲	۰/۴۱۸
SIZE	۰/۴۰۴	۰/۵۶۰	۰/۵۷۵	۰/۴۰۸	۰/۵۶۳	۰/۵۷۳	۰/۴۰۴	-۲/۵۶۶	۰/۰۱۰
ROE	-۰/۰۱۰	-۰/۲۶۶	۰/۷۸۹	-۰/۰۱۰	-۰/۲۶۴	۰/۷۹۱	-۰/۰۱۰	۰/۵۶۰	۰/۵۷۵
CR	-۰/۳۲۷	-۱/۱۹۷	۰/۲۳۱	-۰/۳۳۰	-۱/۲۰۶	۰/۲۲۸	-۰/۳۲۸	-۰/۲۵۲	۰/۸۰۰
FFO	۰/۱۸۵	۰/۲۲۴	۰/۸۲۲	۰/۱۹۸	۰/۳۴۰	۰/۸۱۰	۰/۱۴۹	-۱/۱۹۷	۰/۴۳۱
GROWTH	-۰/۳۵۰	-۰/۴۹۴	۰/۶۲۰	-۰/۳۶۱	-۰/۵۰۸	۰/۶۱۱	-۰/۳۲۰	۰/۱۸۱	۰/۸۵۶
BETA	۰/۲۶۹	۱/۷۵۱	۰/۰۸۰	۰/۲۶۸	۱/۷۵۹	۰/۰۷۸	۰/۲۹۰	-۰/۴۵۲	۰/۶۵۱
TRADE-VOL	-۲/۰۱۱	-۱/۴۸۸	۰/۱۳۶	-۲/۰۱۷	-۱/۴۸۸	۰/۱۳۶	-۱/۹۶۴	۱/۸۹۷	۰/۰۵۸
MB	۰/۴۵۲	۱/۶۸۸	۰/۰۹۱	۰/۴۵۳	۱/۶۹۴	۰/۰۹۰	۰/۴۳۸	-۱/۴۴۸	۰/۱۴۷
DIV	-۱/۳۵۷	-۰/۸۸۲	۰/۳۷۷	-۱/۳۴۶	-۰/۸۷۶	۰/۳۸۰	-۱/۲۹۹	-۰/۸۳۷	۰/۴۰۲
عرض از مبدا	۳۳/۷۵۷	۴/۴۳۰	۰/۰۰۰	۳۳/۸۴۰	۴/۴۲۴	۰/۰۰۰	۳۳/۶۳۱	۴/۲۲۹	۰/۰۰۰
اماره F	۴۰/۶۵۲			۴۰/۴۹۷			۴۰/۴۵۰		
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		
ضریب تعیین	۰/۸۳۷			۰/۸۳۷			۰/۸۳۹		
اماره دوربین واتسون	۱/۹۳۹			۱/۹۴۰			۱/۹۴۰		

منبع: یافته‌های پژوهشگر از نرم‌افزار ایویوز ۱۰

۵- بحث و نتیجه‌گیری

این مقاله تأثیر کنترل‌های داخلی بر سطح افشای ریسک متنی و مفید بودن گزارش ضعف‌های کنترل داخلی و افشای متنی ریسک را بررسی می‌کند. از نظر اطلاع رسانی، گزارش ضعف کنترل‌های داخلی و افشای ریسک متنی منجر به افزایش قابل توجه و مثبت ریسک درک شده توسط سرمایه‌گذاران می‌شود. ضعف کنترل‌های داخلی نه تنها بر صحت و کیفیت اطلاعاتی که توسط مدیران استفاده می‌شود، اثرگذار است بلکه بر سطح افشای ریسک نیز تأثیر مستقیم می‌گذارد.

شرکت‌هایی که دارای سیستم کنترل داخلی ناکارآمد هستند نسبت به شرکت‌های با سیستم کنترل داخلی اثربخش‌تر، میزان افشای متنی ریسک قابل توجه پایین‌تری دارند. چنانچه اظهار نظر حسابرس مستقل برای دو یا چند دوره متوالی برای شرکتی حاوی وجود ضعف‌های کنترل داخلی باشد، مدیران شرکت را بر آن می‌دارد تا با ارائه سطوح بالاتری از افشای متنی ریسک نسبت به سایر شرکت‌ها، رفتار افشای متنی ریسک خود را به میزان قابل توجهی تغییر دهند. شرکت‌هایی که کنترل‌های داخلی ناکارآمد دارند نسبت به شرکت‌هایی که دارای کنترل‌های داخلی مؤثری هستند، از نظر سرمایه‌گذاران ریسک بالاتری دارند. طبق تئوری نمایندگی تغییر رفتار در افشای متنی ریسک باعث می‌شود عدم قطعیت عمومی مورد انتظار و مشکلات نمایندگی کاهش یابد. همچنین افشای متنی ریسک نقدینگی بازار شرکت‌ها را بهبود می‌بخشد و چنین بهبودی عمدتاً توسط خبرهای خوب نسبت به خبرهای بد در مورد ریسک هدایت می‌شود.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های دوویل و همکاران (۲۰۰۷)، اشباق سایف و همکاران (۲۰۰۸)، چن و همکاران (۲۰۰۸)، فنگ و همکاران (۲۰۰۹) و دانلسون و همکاران (۲۰۱۷) همسو است. مطابق پژوهش‌های صورت گرفته، شرکت‌هایی که دارای ضعف با اهمیت در کنترل‌های داخلی هستند، کیفیت افشای اطلاعات پایین است و همچنین ضعف کنترل‌ها داخلی موجب استفاده بیشتری از ارقام تعهدی اختیاری می‌شود و میزان افشای اطلاعات کاهش می‌یابد و از طرفی خطر گزارشگری مالی متقلبانه را افزایش می‌دهد سیستم کنترل داخلی کارآمد منجر به بهبود کیفیت گزارش مدیران می‌شود.

نتایج پژوهش به کنترل‌های داخلی و افشای ریسک کمک می‌کند و پیامدهای وسیع‌تری را برای گزارش اثربخشی کنترل داخلی و عوامل ریسک نسبت به آنچه قبلاً مستند شده است، پیشنهاد می‌کند. شواهد تجربی حاصل از پژوهش نشان می‌دهد مدیران شرکت میزان افشای ریسک خود را به صورت استراتژیک تغییر می‌دهند تا بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر مثبت بگذارد و چنانچه سطح کنترل‌های داخلی شرکت از نظر حسابرس مستقل حاوی ضعف با اهمیت باشد و این موضوع در دوره‌های بعد نیز تکرار شود، مدیران نسبت به سطوح افشای ریسک تجدیدنظر خواهند کرد. یکی از عوامل مؤثر بر بهبود کیفیت کنترل‌های داخلی و افشای ریسک، کیفیت مؤسسه حسابرسی است. مؤسسات حسابرسی از کارکنان با تجربه‌تر و حرفه‌تر در حسابرسی شرکت‌هایی که در معرض ریسک هستند استفاده کنند. باتوجه به اینکه با بهبود اثربخشی کنترل‌های داخلی بر میزان

افشای ریسک افزوده می‌شود، سازمان بورس اوراق بهادار تهران می‌تواند قوانین بیشتری در رابطه با توجه بیشتر حسابرسان به کنترل‌های داخلی وضع کند.

فهرست منابع

- ۱) ابراهیمی کردلر، علی، وحید حسن بیگی و محمد غواصی کنار، (۱۳۹۷)، "بررسی تأثیر نقاط ضعف کنترل‌های داخلی بر عملکرد و ارزش شرکت"، مجله علمی دانش حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۳، صص ۴۵-۶۸.
- ۲) اخگر، محمدمید و راضیه قربانی، (۱۳۹۸)، "ارتباط بین تأمین مالی خارجی و افشای داوطلبانه با تأکید بر وضعیت مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۱، شماره ۴۲، صص ۲۰۳-۲۲۸.
- ۳) برادران حسن زاره، رسول و رامین محرومی، (۱۳۹۶)، "تأثیر افشای ریسک بر پیش‌بینی قیمت سهام به وسیله سود و ارزش شرکت‌ها"، فصلنامه علمی راهبرد مدیریت مالی، دوره ۱۹، شماره ۴، صص ۲۰۹-۱۸۹.
- ۴) حاجیها، زهره، جواد اورادی و مهری صالح آبادی، (۱۳۹۶)، "ضعف در کنترل‌های داخلی و تأخیر گزارش حسابرسی"، فصلنامه حسابداری مالی، دوره ۹، شماره ۳۳، صص ۷۸-۹۶.
- ۵) خرم آبادی، مهدی، یحیی حساس یگانه، فرخ برزیده و جمشید صالحی صدقیانی، (۱۳۹۹)، "تبیین و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ارزیابی اثربخش کنترل‌های داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران با رویکرد فازی"، پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۱۲، شماره ۱، صص ۵۷-۸۲.
- ۶) دهمرده قلعه نو، محسن، حسن یزدیفر و حمید زارعی، (۱۳۹۹)، "تأثیر افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر ریسک حسابرسی"، پژوهش‌های حسابرسی، دوره ۱، شماره ۱، صص ۷-۳۰.
- ۷) فندرسکی، علی و مهدی صفری گرایلی، (۱۳۹۷)، "اثربخشی کنترل‌های داخلی و ریسک سقوط قیمت سهام"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۰، شماره ۳۸، صص ۱۸۶-۱۶۹.
- ۸) فخاری، حسین و محمد تقی کبیری، (۱۳۹۷)، "بررسی عوامل تعیین‌کننده افشای ضعف کنترل‌های داخلی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، نشریه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۰، شماره ۴۰، صص ۲۵-۴۲.
- ۹) کردستانی، غلامرضا، نقی بهرامفر و علی امیری، (۱۳۹۸)، "تأثیر کیفیت افشا بر عدم تقارن اطلاعاتی"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۱، شماره ۴۲، صص ۱۷۸-۱۵۹.

- ۱۰) کیقبادی، امیر رضا، شادان صدیق بهزادی، سعید طهماسبی خورنه و سمیرا سیف، (۱۳۹۷)، "تأثیر کیفیت افشای اطلاعات و عدم تقارن اطلاعاتی بر نوسان‌پذیری بازده سهام با استفاده از سیستم معادلات همزمان"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۰، شماره ۴۰، صص ۶۹-۸۸.
- ۱۱) مرفوع، محمد، سید مصطفی حسن زاده دیوا، (۱۳۹۹)، "مدیریت سود؛ رفتارهای فرصت‌طلبانه، مکانیزم نظارتی و درماندگی مالی"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۲، شماره ۴۸، صص ۴۳-۷۰.
- ۱۲) مشایخ، شهناز، ملیحه حبیب زاده و محمود حسن زاده کوچو، (۱۳۹۹)، "تأثیر خودشیفتگی مدیران بر افشای اختیاری اطلاعات شرکت‌ها"، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۷، شماره ۴، صص ۶۷۴-۶۴۹.
- ۱۳) مهرادی، رامین، یونس بادآور نهندی، مهدی زینالی و رسول برادران حسن زاده، (۱۴۰۰)، "تأثیر محافظه‌کاری در افشای ریسک بر محتوای اطلاعاتی حسابداری و هم‌زمانی بازده سهام"، پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۱۳، شماره ۲، صص ۳۳-۵۶.
- ۱۴) نمازی، محمد و مهدی ابراهیمی میمند، (۱۳۹۵)، "بررسی چگونگی افشای ریسک در گزارش سالانه شرکت‌ها و عوامل موثر بر آن"، مجله علمی دانش حسابداری مالی، دوره ۳، شماره ۲، صص ۱-۲۹.
- 15) Ashbaugh-Skaaa n .. oo llns, ii llmmm nnnney, Ryan oooond, (2008), "hhe fff ec o SXX nnnna oo nrro Deeeeeeccsss and hhe ee medooooon cc cuaa uu aiiti", hhe Accounting Review, 83(1), PP. 217-256.
- 16) Ashbaugh-Ska oo liin D .. , & oooond, ,, (2009), "hhe fff ec o SXX nnnnal oo nrro ee eeeecss on F ii kk and oo o qqutty", oounal o cc couniing ee eeacch, 47(1), PP. 1-43.
- 17) Anne Beyer, Daniel A. Cohen, Thomas Z. yy ee veyyy. tttt he,, 2010,, "The Fnancill ee poiiing Envooomen:: ee vee o hfe ee cen ii aaaauee", oourna o cc couniing and Economics, 50(2), PP. 296-343.
- 18) aa o, ,, mmm. ., Mnnn G. M., & Su, ,, 2019,, "oo Manage ccccooe o ii thhoddaa d News? Evddnce oom Shott nrrre", hhe cc countnrg ee vwww9433,, PP. 1-26.
- 19) aa o, yang. aa annrdya, 2014), "Suuuttaneouly ccccovenng and uu aniiyng sssk Types ooon xxxual kkkkcccoosuee", oourna o Managemen Scnnre, 6066, PP. 1371-1391.
- 20) Campbell, J. ,, hh en, ,, hh aiiwa,, S, uu, .. M, & See .. B, 2014,, "hhe Inocmaiion oo nnnn o Mandaory kkkk Facoo ccccooue nnoo ppaaa Flling", ee vwww cc couniing Studies, 19(1), PP. 396-455.
- 21) oo b . (2008,, "nnceniive fo kkkk ee poring—a Discretionary Disclosure and Cheap kkkkpp poach", The nnnnaiiona oourna of cc couniing, 43(2,, PP. 184-206.
- 22) oo neoon, .. ,, gge, M. S., & Mcnm,, M, (2017,, "nrrna oo noof aaa knesse and Fnanc ee poiiing Faaud", uu diiing: oooounna o Paaciice & hheory, 36(3), PP. 45-69.
- 23) Doris M. Merkl-aa vsss, aa mh M. ee nnan, (2007), "cccceiionay ccccooue Seeeecsss nn oo ppaaa aa aaaiive Inceemen nnoocmaiion or mpeesson Managemen oounal of Accounting Literature, 26(1), PP. 116-196.
- 24) Doyle, J., Ge, .. , & Mcaa y, S, 2007,, "ee mmmman o aaa knesse nnnnnna oo nooover Fnanc ee poiiing", Journa of cc couniing and cc onomsss, 44(2,, PP. 193-223.

- 25) Il eeky, Moaaaa, 2017,, “hhe xxnnn o oo unyyyccecccoosuee and ee mmmman nn Emerging Market vv idence oo0n ggyp hhe oounra o Finance and aa Scnnre, 3(1,, PP. 45-59.
- 26) El-Mahdy, F., & Pakk M. S, (2014,, “nmnna Conro Quaiiyyand nfmomaiion ss ymmeyy nnhle Secondary Loan Marke ee vwww0 uu antttaiive Fnrance and cc couniing, 4344), PP. 683-720.
- 27) Il ayed Mohamed, Ehhlandddy Tame,, 2021,, “nmnna oo nrrro Eeeaiiveness, xxxual sssk ccccoouuee, and hle ss eulness SSS Evidnce”, dd vancennnec couniing, 53(3,, PP. 1-13
- 28) Elshandidy Tamer, Shrives Philip J., Matt Bamber, Santhosh Abaaham, 2018,, “sss k ee poiing A ee vwww0 hle ii teaauue and mplaaiion fo Futuee ee eacch”, oounra of Accounting Literature, 40(1), PP. 54-82.
- 29) Il hhandddy mmm, aan Faace,, uu ssanrey hh addd (2013,, “gg geegaddd Vouunyyyand Mandatory Risk Disclosuee nrceniive Evidnce oo0n KK FSS all Shae o mpanss”, International Review of Financial Analysis, 30(3), PP. 320-333.
- 30) Il hhandddy mmm, Shiive Phllpp (2016,, “nnvrronmen nrcentve ocr and ss eulness of Textual Risk Reporting: Evidence from Germany”, hhe nrrrriaiiona oounra o cc couniing, 51(4), PP. 464-486.
- 31) ee nd Moneed, Saaaa btaah 2020,, “kkkkccccc0uee, nrcome Smooohing and Fkkkkkkkk, Journal of Applied Accounting Research, 21(3), PP. 517-533.
- 32) oo pe, O. ,, uu, .. , & uu, ,, (2016,, “hhe Benefits of Specific Risk-aac0r ccccoouuee”, Review of Accounting Studies, 21(4), PP. 1005-1045.
- 33) ooggeneen, .. and cccccenhetete, M., (2003,, “ccceeiionary kkkk ccccoouuee”, hhe Accounting Review, 78(2), PP. 449-469.
- 34) Kharraz, Hamed, Ferchichi, Jihene, 2017,, “ee mmmrnns of oo lunyyycclouuee o Innnnal oo nrrro aaa kness nnTun”””””Coppaannnnnnhhlp& Conooq, 1422, PP. 59-68.
- 35) uuuz, .. , & ee eeæch .. ,, (2000,, “hhe oonomCCGGeequenceooo nrcææed ccccoouu”, Journal of accounting research, 38(1), PP. 91-124.
- 36) oobo Geaad nnn g hh ong, aaaouu uu , uu pnrg hha, (2020,, “Mate kness nnnrnnal oo nrronnm Stock Peeeaaa hh Rkkk”, oounral of cc couniing, uu diiing & Fnrance, 35(1), PP. 106-138.
- 37) Me Feng, Chan ii , Saaah McVay, 2009), “nmnna oo nooo and Managemen Guddnce”, Journal of Accounting and Economics, 48(2), PP. 190-209.
- 38) vvvve . RodiigueLLL aaaig. ,, 2013,, “Pubiic iiii bltty and kkkk-related Disclosures in Portuguese Credit nrtttuion”, oourna of kkkk 15 44), PP. 57-90.
- 39) oodd aave,, oo lkan Muuuu 2013,, “xxxua kkkk cccclouuee and nrcveoo kkkk Peccepiion”, ee vwww0 cc counting Suudsss, 18(4,, PP. 1088-1122.
- 40) nnn g ii ongyuan, Gao ,, ii an Fuoong, 2019,, “oo Signiicant Risk Warnings in Annual ee po Inceææe oo ppaææ bond ee dtt Speææ?? vv idence rrom hh nm”, Chnna oounral of Accounting Research, 12(2), PP. 191-208.
- 41) Xu-dong ,, iii Lu, nnn uu , 2017,, “oo unyyyccecccoouuee of Innnna Conoo0 aaa kness and Earnings Quaiiyy Evidence rrom hh ina”, The Innnnaiional oounra o cc couniing, 52(1,, PP. 27-44

Abstract

<https://doi.org/10.30495/faar.2023.1949453.3418>

Effectiveness of Internal Controls on Disclosure in the Text of Financial Statements

Gholamreza Kordestani¹
Seyed Mohsen Mohammadi Nasab²

Received: 24 / December / 2022

Accepted: 25 / February / 2023

Abstract

Risk disclosure is important. The study of factors affecting risk disclosure and the effect of risk disclosure on firm performance in the risk disclosure literature has been considered. Effective internal controls can drive the level of risk disclosure in the text of financial statements. This issue has been considered in this research. To answer the research question on how the effectiveness of internal controls affects risk disclosure, the data of 114 companies listed on the Tehran Stock Exchange were analyzed. The findings show that companies with weak internal control systems report lower levels of textual risk disclosure than companies with effective internal controls. The results also show that the periodic repetition of the weakness of internal controls and its public dissemination leads to the disclosure of a higher level of risk by managers. Based on the research findings, it can be concluded that auditors' attention to the internal controls weakness and strengthening the structure of internal controls of the company can improve further risk disclosure. Overall, the results of the research fill the existing research gap in the field of the importance of disclosing internal control weaknesses and the usefulness of the independent auditor's attention to the effectiveness of internal controls and managing risk-based textual disclosure.

Keywords: Internal Control Effectiveness, Internal Control Weakness, Textual Risk Disclosure

¹ Department of Accounting, Faculty of Social Science, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran. Corresponding Author. kordestani@soc.ikiu.ac.ir

² Department of Management Accounting, Management and Accounting Faculty, Allameh Tabatabaie University, Tehran, Iran. Mohsen_mohammadinasab@yahoo.com

<http://faar.iauctb.ac.ir>

22

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License